

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U003440

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 13-07-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ніколаєв Володимир Володимирович

2. Volodymyr V. Nikolaiev

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5896-8191

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Дата захисту: 07-09-2026

Спеціальність за освітою: Українська мова і література

Місце роботи здобувача: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 15893

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.35.05, 16

Тема дисертації:

1. Лінгводидактичні засади навчання професійного дискурсу майбутніх лікарів
2. Linguodidactic Foundations of Teaching Professional Discourse to Future Physicians

Реферат/анотація:

1. У дисертації вперше в українській дидактиці на основі цілісного наукового аналізу процесу навчання української мови за професійним спрямуванням (УМПС) здобувачів вищої медичної освіти обґрунтовано й розроблено педагогічну концепцію вивчення основ професійного медичного дискурсу з метою формування в майбутніх лікарів мовно-дискурсивної компетентності та її реалізації як основного чинника професійної комунікації. Цінності й норми медичної діяльності як механізми, що започатковують дискурс і регулюють комунікативну поведінку лікаря, набувають особливого звучання в реаліях воєнного часу, що впливає на освітню політику сьогодення, зокрема в царині формування мовної свідомості майбутніх фахівців медичної галузі. У процесі вивчення науково-методичної літератури встановлено, що наявний в мовознавчій площині системний опис медичного дискурсу як мовного феномену репрезентує основні типові моделі спілкування лікаря з пацієнтами та прийоми мовленнєвого впливу, необхідні в сучасній медичній практиці. Проте у

вітчизняній лінгводидактиці відсутнє актуальне на сьогодні дослідження, яке б відображало розроблення методології навчання майбутніх лікарів основних засад сучасного медичного дискурсу, особливостей цього складного комунікативного утворення з орієнтацією на врахування елементів професійної реальності та викликів часу, на тлі якого й розвивається сучасний медичний дискурс. Наявні розбіжності як у підходах до репрезентації професійного дискурсу в межах навчальних курсів, так і в тлумаченні окремих понять дискурсивної діяльності вказують на необхідність перегляду чинних програм і навчальних матеріалів з УМПС для здобувачів вищої медичної освіти з метою відображення в них реального функціонування дискурсивного інструментарію у професійному медичному мовленні, що підтверджує актуальність порушеної проблеми за відсутності системного підходу до її вирішення. У дисертаційній роботі уточнено значення низки базових понять і запропоновано авторські дефініції окремих понять дослідження, зокрема обґрунтовано введення й тлумачення понять «мовно-дискурсивна компетентність майбутнього лікаря», «мовно-дискурсивна технологія». Актуальності проблема навчання професійного дискурсу майбутніх лікарів набуває на етапі мовної підготовки в межах дисципліни УМПС на першому курсі медичного закладу вищої освіти (ЗВО). Запропонована методика забезпечує результативність процесу навчання здобувачів освіти медичних спеціальностей через актуалізацію дискурсивного компонента мовної підготовки. Визначальною характеристикою розробленої методики є системний характер навчання дискурсу й дискурсивної діяльності, основними механізмами яких є цінності й норми медичного фаху, засади комунікативної поведінки лікаря (принципи гуманізму, поваги до пацієнта тощо), які актуалізуються шляхом використання спеціальних мовно-дискурсивних практик. Технологічне забезпечення реалізації методики навчання професійного дискурсу майбутніх лікарів покликане сприяти на практиці ефективному формуванню знань, умінь і навичок дискурсивної діяльності. Експериментальна мовно-дискурсивна технологія навчання передбачає врахування лінгвістичних особливостей професійного медичного дискурсу (професійного спілкування) у процесі вивчення мовних дисциплін з метою формування мовно-дискурсивної компетентності здобувачів вищої медичної освіти. Ефективність авторської методики перевірено й доведено шляхом проведення педагогічного експерименту. Під час експериментального дослідження, яке передбачало констатувальний, формувальний і контрольний етапи, застосовано методи: моделювання, експериментальне навчання, анкетування, тестування, педагогічне спостереження, статистичне опрацювання даних й аналіз результатів. Порівняльний аналіз рівнів сформованості визначених компонентів (мотиваційно-ціннісного, когнітивно-нормативного й діяльнісно-творчого) мовно-дискурсивної компетентності на констатувальному етапі показав приблизно однаковий рівень мовно-дискурсивних знань і вмінь респондентів обох дослідних груп – експериментальної (ЕГ) та контрольної (КГ). Порівняльний аналіз результатів, отриманих після формувального етапу застосування експериментальної методики, продемонстрував підвищення рівня показників навчальної діяльності у здобувачів ЕГ в середньому на 16,8%, КГ – на 7,9%.

2. For the first time in Ukrainian didactics, the dissertation provides a holistic scholarly analysis of the process of teaching Ukrainian for Professional Purposes (UPP) to students of higher medical education, on the basis of which a pedagogical concept for studying the fundamentals of professional medical discourse has been substantiated and developed, with the aim of forming linguo-discursive competence in future physicians and ensuring its realisation as a key factor of professional communication. The values and norms of medical practice, which act as mechanisms that initiate discourse and regulate the communicative behaviour of physicians, acquire particular significance in the realities of wartime, a factor that shapes contemporary educational policy particularly in the area of forming linguistic awareness among future healthcare professionals. The study of scholarly and methodological literature has established that the existing systemic description of medical discourse as a linguistic phenomenon, available within the linguistic domain, represents the principal typical models of doctor-patient communication as well as the techniques of speech influence required in current medical practice. However, Ukrainian linguodidactics lacks an up-to-date study that would reflect the development of a methodology for teaching future physicians the fundamental principles of contemporary medical discourse, the specific features of this complex communicative formation, with attention to the elements of professional reality against the

background of which medical discourse develops. The existing discrepancies – both in the approaches to representing professional discourse within instructional courses and in the interpretation of individual concepts of discursive activity – indicate the need to revise current syllabi and instructional materials on UPP for students of higher medical education in order to reflect the actual functioning of discursive instruments in professional medical speech. This confirms the relevance of the problem under consideration in view of the absence of a systemic approach to its resolution. The dissertation clarifies the meaning of a number of basic concepts and proposes the author's own definitions of selected concepts of the study, in particular substantiating the introduction and interpretation of the notions of *linguo-discursive competence* of the future physician and *linguo-discursive technology*. The problem of teaching professional discourse to future physicians becomes especially relevant at the stage of language training within the UPP discipline in the first year of a medical higher education institution (HEI). The proposed methodology ensures the effectiveness of the educational process for students of medical specialties through the actualisation of the discursive component of language training. The defining characteristic of the developed methodology is the systemic nature of teaching discourse and discursive activity, the principal mechanisms of which are the values and norms of the medical profession and the principles of the physician's communicative behaviour (the principles of humanism, respect for the patient, etc.), actualised through the use of specialised *linguo-discursive practices*. The technological support for the implementation of the methodology of teaching professional discourse to future physicians is intended, in practice, to contribute to the effective formation of knowledge, abilities, and skills of discursive activity. The experimental *linguo-discursive technology* of teaching takes into account the linguistic features of professional medical discourse (professional communication) in the process of studying language disciplines, with the aim of forming *linguo-discursive competence* in students of higher medical education. The effectiveness of the author's methodology was verified and confirmed by means of a pedagogical experiment. During the experimental study, which involved ascertaining, formative, and control stages, the following methods were applied: modelling, experimental teaching, questionnaires, testing, pedagogical observation, statistical processing of data, and analysis of results. A comparative analysis of the levels of formation of the identified components (motivational-axiological, cognitivenormative, and activity-creative) of *linguo-discursive competence* at the ascertaining stage demonstrated approximately equal levels of *linguo-discursive knowledge* and skills among respondents in both research groups – the experimental group (EG) and the control group (CG). A comparative analysis of the results obtained after the formative stage of applying the experimental methodology demonstrated an average increase in the indicators of learning activity of 16.8% in the EG and 7.9% in the CG.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- "Литвиненко Н. П., Ніколаєв В. В. Моделювання методики навчання професійного медичного дискурсу майбутніх лікарів // Медицина та фармація: освітні дискурси. – 2026. – № 2. – С. 82–87. – DOI: <https://doi.org/10.32782/eddiscourses/2026-2-13>"
- "Ніколаєв В. В. Формування професійних мовно-комунікативних компетентностей майбутніх лікарів в умовах дистанційної освіти // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2021. – № 76, т. 2. – С. 147–151. – ISSN 1992-5786. – DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-2.26>"

- "Ніколаєв В. В. Структура інтрапрофесійного спілкування лікарів: проблеми та перспективи вивчення // Інноваційна педагогіка. – 2020. – № 26. – С. 58–63. – ISSN 2663-6085. – DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/26.12>"
- Lytvynenko, N., Yuzkiv, H., Yanchytska, K., Nikolaieva, O., Nikolaiev, V., & Kvitsynska, V. (2023). Innovative practices in teaching social sciences and humanities as the basis of modern pedagogical discourse. Multidisciplinary Science Journal, 5, 2023ss0510. <https://doi.org/10.31893/multiscience.2023ss0510>

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: забезпечення промисловості чи населення новим видом інформаційно-комунікаційних послуг

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Литвиненко Ніна Павлівна

2. Nina P. Lytvynenko

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6572-2392

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вихрущ Анатолій Володимирович

2. Anatolii V. Vykhreshch

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4177-4614

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України

Код за ЄДРПОУ: 02010830

Місцезнаходження: Майдан Волі, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сюта Галина Мирославівна

2. Halyna M. Siuta

Кваліфікація: д. філол. н., пров.н.с., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3273-1644

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут української мови Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 21569266

Місцезнаходження: вул. Грушевського, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лимар Леся Володимирівна

2. Lesia V. Lymar

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сергієнко Тамара Володимирівна
2. Tamara V. Serhienko

Кваліфікація: д.філософ, доц., 011

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2414-5418

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Стучинська Наталія Василівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Стучинська Наталія Василівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Паливода Роман

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна